Nota van beantwoording – omgevingsvisie Zoeterwoude

Reacties op de ontwerp-omgevingsvisie maart/april 2022

ZOETERWOUDE
IS OM VAN TE HOUDEN

Inhoudsopgave

Omgevingsdienst West-Holland **2**

Drinkwaterbedrijf Oasen **5**

Gezin Zoeterwoude-Rijndijk **6**

Cumela **14**

Inwoner Zoeterwoude-Rijndijk **15**

Groep inwoners Zoeterwoude-Dorp **17**

Inwoner Zoeterwoude-Rijndijk en bestuurslid Oud-Zoeterwoude **23**

Tennisvereniging ZTC **25**

Gemeente Leiden **26**

Overzicht ambtelijke aanpassingen **29**

Op de volgende pagina's vindt u een samenvatting van de zienswijzen op de ontwerp-omgevingsvisie van Zoeterwoude. Hierbij geven we een reactie vanuit de gemeente en benoemen we of dit tot aanpassingen leidt in de omgevingsvisie. De zienswijzen zijn gesorteerd naar volgorde van binnenkomst. De teksten in het rood in de rechterkolom zijn toevoegingen aan de omgevingsvisie.

Opmerking	Reactie	Aanpassingen in omgevingsvisie
Omgevingsdienst West-Holland		
De visie is een compact en goed leesbaar stuk. Complimenten daarvoor.	Bedankt voor uw reactie.	Geen aanpassingen
Er ontbreekt een analyse van de huidige situatie/ knelpunten. Bij 'Gezond Zoeterwoude' wordt het een en ander globaal benoemd. Vaak is een dergelijke analyse onderdeel van een milieueffectrapportage (m.e.r.), die ontbreekt bij deze visie. De Omgevingsdienst adviseert om op zijn minst in de visie aan te geven waarom gekozen is voor het niet uitvoeren van een m.e.r.-beoordeling.	Onderdeel van het opstellen van de omgevingsvisie was een analyse van de huidige situatie en knelpunten. Om de visie beknopt te houden is niet de hele analyse hierin opgenomen. Per thema is deze te vinden in de beleidsdocumenten waarnaar we in de visie verwijzen. Bij het opstellen van een omgevingsvisie is een zorgvuldige afweging over het uitvoeren van een m.e.r. inderdaad van belang. Op basis van onze afweging is besloten om geen m.e.r.-beoordeling te doen voor de Zoeterwoudse Omgevingsvisie. Een toelichting is opgenomen in het raadsvoorstel.	Geen aanpassingen
Er worden veel ambities genoemd maar is het concreet genoeg? Hoeveel woningen (1000 tot 2024 en daarna? En waar precies?) Dit zou met kaartmateriaal nog verduidelijkt kunnen worden.	In de visie schetsen we de hoofdlijnen voor de gewenste ontwikkeling van de gemeente. Tot 2024 zijn er nog circa 800 woningen gepland. Daarna benoemen we het speerpunt om de kernen vitaal te houden met woningbouw. Nadere details zijn opgenomen in de woonvisie en worden uitgewerkt in de Agenda Ruimtelijke Opgaven Zoeterwoude. Exacte locaties voor woningbouw onderzoeken we nog. Hierbij stemmen we af met regio en provincie. Het kaartmateriaal beperkt zich tot bestaande woningbouwplannen (tot 2024). Dit kan later geactualiseerd worden.	Geen aanpassingen
Er wordt bij duurzame energie gesproken over wind- en zonne-energie. Bodemenergie en aquathermie kunnen ook genoemd worden. Gebruik van biomassa (biomassavergisting) in relatie tot de agrarische sector is ook een mogelijkheid. Heb daarnaast aandacht voor de (implicaties voor de) energie-infrastructuur.	Bedankt voor uw aanvulling. We passen de visie hierop aan.	Pagina 16: 'We willen alle woningen, winkels, bedrijven en industrie aardgasloos maken en aansluiten op duurzame warmtebronnen. Hiervoor zijn de warmtebronnen van Zoeterwoude (zoals aardwarmte) in beeld gebracht. We onderzoeken of en hoe deze gebruikt kunnen worden.'

De Omgevingsdienst adviseert om het begrip energieneutraal, genoemd op pagina 18 van de visie te definiëren.	Op pagina 16 van de visie wordt energieneutraal als volgt gedefinieerd: '*In 2050 willen we in Zoeterwoude 'energieneutraal' zijn: we besparen energie, wekken onze energie duurzaam op en gebruiken geen aardgas meer.'* Deze definitie hebben we uitgebreid met gebruik van duurzame energie.	Pagina 16: 'In 2050 willen we in Zoeterwoude 'energieneutraal' zijn: we besparen energie, wekken onze energie duurzaam op en gebruiken alleen nog energie uit duurzame bronnen. We gebruiken dus bijvoorbeeld geen aardgas meer.'
Met de komst van de Omgevingswet wordt het mogelijk om op gemeentelijk niveau strengere eisen voor energiezuinig bouwen of circulair bouwen voor woningen en bedrijven op te stellen. Deze aspecten worden niet benoemd in de visie.	Vanuit wetgeving worden eisen gesteld aan circulair- en duurzaam bouwen. De gemeente overweegt ook om duurzamer bouwen en het gebruik van circulaire bouwmaterialen verder te stimuleren. Het stimuleren van circulaire materialen is daarom toegevoegd aan de visie.	Pagina 12: 'Ook stimuleren we dat nieuwe en bestaande woningen duurzamer worden. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van schone energie en warmte en circulaire (herbruikbare) bouwmaterialen.'
Het advies is om in het kader van duurzame energie energiebesparing een prominentere plaats te geven in de Omgevingsvisie.	Op pagina 16 wordt energiebesparing benoemd bij de ambitie om energieneutraal te zijn: 'In 2050 willen we in Zoeterwoude 'energieneutraal' zijn: we besparen energie, wekken onze energie duurzaam op en gebruiken geen aardgas meer.' In het duurzaamheidsprogramma wordt verduurzaming van gemeentelijk vastgoed en energiebesparing bij ondernemers en inwoners verder uitgewerkt volgens de trias energetica.	Geen aanpassingen
In de beschrijving van buitengebied op pagina 15 lijkt er een tegenstrijdigheid met het Omgevingsplan Buitengebied waaraan wordt gewerkt dat uitgaat van vrije uitwisselbaarheid van functies. Welke kwaliteit streef je na, agrarisch of woongebied?	De vrije uitwisselbaarheid van functies in het omgevingsplan betekent niet dat we voor het landelijk gebied een woongebied nastreven. Het wisselen van functies is niet gericht op het loslaten van agrarische ontwikkelmogelijkheden, maar op het bieden van perspectief voor een duurzame toekomst van het landelijk gebied. Uitwisselbaarheid van functies betekent niet dat het aantal woningen bij recht mag toenemen. Daarvoor zou van het omgevingsplan afgeweken moeten worden, indien passend bij de koers/speerpunten uit de omgevingsvisie.	Geen aanpassingen
Richtlijnen uit het Beeldkwaliteitplan Landelijk Gebied 2012 dienen verankerd te worden in de Omgevingsvisie en/of Omgevingsplan.	Deze visie vervangt het bestaande beleid niet (met uitzondering van de huidige structuurvisies). We hebben gekozen voor een beknopte visie op hoofdlijnen. Op pagina 26 van de omgevingsvisie wordt daarom verwezen naar	Jaartal Beeldkwaliteitplan Landelijk Gebied gewijzigd van 2009 naar 2012.

Bij ruimtelijke kwaliteit kunnen slagenverkaveling en ensembles worden toegevoegd. Ook moet aandacht worden besteed aan de manier waarop paarden, paardenbakken en linten worden opgenomen in het landschap en het minimaal gebruik van stedelijk materiaal in het buitengebied.	ander beleid, waaronder het Beeldkwaliteitplan Landelijk Gebied. In dit beeldkwaliteitplan worden de kaders benoemd voor de ruimtelijke inpassing van paarden(bakken) en linten in het landelijk gebied. Overigens is het jaartal van het Beeldkwaliteitplan Landelijk Gebied dat we in de visie vermelden onjuist. Dit zullen we aanpassen. We hebben de omgevingsvisie aangevuld met de slagenverkaveling en monumenten verbreed naar (bij elkaar horende) monumenten.	Pagina 10: 'Het Zoeterwoudse landschap is één van de best bewaarde laagveengebieden in Nederland. Het is een polderlandschap, met ~~lange~~ sloten, groene weiden, koeien, knotwilgen en molens. De lange, smalle weilanden, van elkaar gescheiden door sloten (slagenverkaveling), zijn kenmerkend voor Zoeterwoude.' 'Ook vinden we het behoud van (losse en bij elkaar horende) monumenten en het zichtbaar maken van onze geschiedenis belangrijk.'
Een stip op de horizon ontbreekt om de chemische en fysische kwaliteit van de bodem geschikt te behouden voor gezonde landbouw. Advies om op te nemen dat in de toekomst zowel de fysische als de chemische bodemkwaliteit minimaal gelijk moet blijven of moet verbeteren passend bij de gewenste functies en gebruik.	De doelstelling over de bodemkwaliteit heeft naar aanleiding van uw reactie een plek gekregen in de omgevingsvisie.	Pagina 19: **'Samen werken aan een gezonde bodem en minder bodemdaling'** 'We willen dat de kwaliteit van de bodem gelijk blijft of verbetert. Zo blijft de bodem bijvoorbeeld geschikt voor de landbouw.'
Er zijn weinig concrete 'haakjes' opgenomen die richting geven aan de het omgaan met milieu -zoals geluid - bij een Omgevingsplan. Het bij Gezond Zoeterwoude opgenomen speerpunt nr. 4 'Milieugezondheidsrisico's blijven beperkt en we zorgen voor een gezonde en veilige leefomgeving.', geeft hieraan beperkt invulling. We stellen de volgende toevoegingen voor: • Gestreefd wordt naar behoud of verbetering van de huidige kwaliteit van de leefomgeving. • Afhankelijk van het type gebied wordt onderscheid gemaakt in de kwaliteit van de leefomgeving. De kwaliteit van de leefomgeving in een woongebied is hoger dan die op een bedrijventerrein.	Bedankt voor uw reactie. We hebben uw suggesties overgenomen in de visie. Het benoemen van specifieke aandachtsgebieden op milieugebied zou passend zijn, als deze vanuit eerdere analyses (van bijvoorbeeld ODWH) zouden zijn genoemd. Dat is niet het geval.	Pagina 21: In onze gemeente willen we de kwaliteit van de leefomgeving in stand houden en zo mogelijk verbeteren. Zo voorkomen we dat ~~stikstof~~, fijnstof, geur en geluid leiden tot te veel overlast en gezondheidsproblemen. De eisen die we stellen verschillen per type gebied: bijvoorbeeld een woongebied of bedrijventerrein.
Vanuit het 'ja, mits'-principe moet nagedacht worden over de voorwaarden waarbinnen ontwikkelingen mogelijk zijn. De tekst: "We zorgen er bijvoorbeeld voor dat de kans op overstromingen of explosies zo klein mogelijk is. We overleggen hierover met de omgevingsdienst, de veiligheidsregio en GGD." moet daarom	Bedankt voor uw aanvulling. We hebben de visie hierop aangepast.	Pagina 21: 'We zorgen er bijvoorbeeld voor dat de kans op overstromingen of explosies zo klein mogelijk is. En als er toch een brand, ramp of crisis plaatsvindt, beperken we de gevolgen zoveel mogelijk. We overleggen hierover met de omgevingsdienst, de veiligheidsregio en GGD.'

aangevuld worden met de tekst “Of als toch een brand, ramp of crisis plaatsvindt, de gevolgen ervan zoveel mogelijk beperkt blijven.”		
In de Omgevingsvisie dienen beschermde natuurgebieden te worden genoemd, aangezien deze gebieden mogelijk beperkingen opleveren voor ontwikkelingen. Binnen de gemeente zijn gebieden behorend tot het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en weidevogelgebieden aanwezig. Overige natuurgebieden zijn niet aanwezig. Tot het NNN behoren onder andere de Elfenbaan en de Noord-Aa – Oude Rijn verbinding.	Bedankt voor uw aanvulling. We hebben de visie hierop aangevuld.	Pagina 18: ‘In het landschap vind je ook natuur, water en recreatie. Een deel daarvan behoort tot het Natuur Netwerk Nederland: een netwerk van natuurgebieden. Bijvoorbeeld de Elfenbaan (langs de N11) en de Noord-Aa – Oude Rijnverbinding. Langs de Weipoortse Vliet ligt een natuurgebied dat beheerd wordt door Staatsbosbeheer. ~~een natuurverbinding naar Vlietland~~. En in de Weipoort vind je nog eeuwenoude wilde struiken en bomen (zogenaamde pestbosjes en geriefbosjes).
Het heeft de voorkeur beschermde gebieden in de omgevingsvisie op te nemen in een kaart met beperkingszones.	De kaart op pagina 8 van de omgevingsvisie is bedoeld als globale overzichtskaart. Meer gedetailleerde informatie is op andere plekken te vinden. Beschermde gebieden zijn bijvoorbeeld opgenomen in het bestemmingsplan/omgevingsplan. Ook zijn natuurgebieden opgenomen in de provinciale verordening. Bij de behandeling van een initiatief wordt deze altijd eerst getoetst aan bestaande wet- en regelgeving (waaronder bestemmingsplan/omgevingsplan). De toetsing aan wet- en regelgeving is dus geborgd in het proces. Op pagina 24 van de omgevingsvisie wordt de relatie tot wet- en regelgeving toegelicht.	Geen aanpassingen
De omgevingsdienst adviseert op te nemen dat zoveel mogelijk inheemse/streekeigen beplanting wordt toegepast, dus ook in de gemeentelijke plantsoenen en de bloeiende bermen.	Dit punt hebben we in de omgevingsvisie benoemd als het gaat om bomen in het buitengebied. Dit hebben we aangepast, zodat het gaat over alle bomen en planten in de gemeente.	Pagina 18: ‘Langs wegen maken we zoveel mogelijk bloeiende bermen. En we planten in Zoeterwoude goede en gevarieerde bomen en planten, die van oorsprong passen bij deze streek.’
Drinkwaterbedrijf Oasen		
Oasen heeft als drinkwaterbedrijf kernwaarden om drinkwater met grote leveringszekerheid en klanttevredenheid te leveren voor nu en in de toekomst. Onze infrastructuur (zowel drinkwaterleidingen, als productie- en distributielocaties) en de bronnen voor drinkwater liggen binnen ons voorzieningsgebied over een aantal gemeenten (waaronder Zoeterwoude) verspreid.	Bedankt voor uw bijdrage. We hebben de visie aangevuld met het belang van drinkwater en de bescherming van de infrastructuur.	Pagina 19: ‘Ons water moet schoon zijn. We voorkomen vervuiling en zorgen voor goede riolering en drinkwater.’

Daarom vragen wij voor de omgevingsvisie aandacht voor de bescherming van de infrastructuur van Oasen. De energietransitie heeft risico's voor onze infrastructuur, zoals het opwarmen van de drinkwaterleidingen en het drinkwater. Wij vragen om bij het toepassen van een warmtenet rekening te houden met drinkwaterleidingen. Wij vragen de gemeente deze belangen mee te wegen in de omgevingsvisie zodat wij aan onze kernwaarden kunnen blijven voldoen.		
Gezin Zoeterwoude-Rijndijk		
Vragen via een mondelinge zienswijze Zoeterwoude Rijndijk is geen stedelijk gebied. Het is een plek met een saamhorig dorps karakter. Er staat ook op pagina 11: Zoeterwoude-Rijndijk heeft een klein stedelijk en suburbaan karakter, dit voelt niet goed voor mensen. In beide gevallen (dorp en Rijndijk) is een dorpskern dichtbij Leiden een betere omschrijving. Voor de bewoners in Rijndijk voelt Zoeterwoude-Dorp meer hetzelfde: een plek met een dorps karakter. Sociaal maatschappelijk lijken de dorpen meer op elkaar dan dat ze op Leiden lijken.	We delen uw mening dat Zoeterwoude-Rijndijk ook een dorps karakter heeft. Het dorpse karakter is juist een kwaliteit die we willen behouden. We hebben dit aangevuld in de omgevingsvisie.	Pagina 6: 'Het is hier goed wonen in oudere en nieuwe buurten. We zijn verbonden met Leiden en hebben een saamhorig, dorps en soms kleinstedelijk ('suburbaan') karakter.' Pagina 11: 'De dorpskernen in onze gemeente verschillen ~~sterk~~ van elkaar. Zoeterwoude-Dorp heeft een dorps karakter en is landelijk gelegen. Zoeterwoude-Rijndijk is overwegend kleinschalig en sluit aan bij het stedelijke gebied van Leiden.'
In de visie staat een paar keer iets over het opwekken van energie. Op pagina 2 staat het woordje opwekken (wordt gekoppeld aan de nieuwe windmolens). Men wil het woordje opwekken liefst weg hebben uit de visie. Het lijkt te veel te gaan om het opwekken van energie voor de regio. Mensen in Zoeterwoude willen best dat er duurzame energie wordt opgewekt, maar dan puur voor eigen gebruik. Zoals het er nu staat wekt het de suggestie dat Zoeterwoude ook windmolens voor regionale energie wil toestaan. Aanvullend daarop pagina 16: waarbinnen we geschikte plekken voor windmolens of zonnepanelen zoeken. Het woordje: we, suggereert een actieve rol van de gemeente terwijl de behoefte juist vanuit de regio komt. Alle politieke partijen zijn voor meer opwek van duurzame energie, maar tegen het plaatsen van meer windmolens. Het	In heel Nederland hebben we de opgave om over te stappen op duurzame energie. Opwek van duurzame energie gaat zeker niet alleen over windturbines, maar bijvoorbeeld ook over zonnepanelen op daken. Voor een balans in het elektriciteitsnet is een combinatie van zonne- en windenergie nodig. Zo kan er een constante aanvoer van elektriciteit gerealiseerd worden. Niet elke gemeente heeft dezelfde mogelijkheden om energie op te wekken. Daarom werken we daarbij samen in de regio. Dit wordt ook benoemd op pagina 22 van de visie. In de regio kijken we – gemeenten, provincie en waterschap - welke locaties het meest geschikt zijn en hoe we een goede balans in het elektriciteitsnet krijgen. Hierbij zijn zoekgebieden vastgelegd voor grootschalige opwek van energie.	Geen aanpassingen

staat er daarom te zwaar op deze manier. Het lijkt erop alsof Zoeterwoude de windmolen plaats van de regio wordt. Dit moet voorzichtiger worden opgeschreven. Als ambtenaren van de gemeente dit over een paar jaar lezen/toetsen krijgen ze het idee dat er in Zoeterwoude meer plaats is voor windmolens dan men nu in werkelijkheid wil.	Om de RES-doelen te halen moeten veel gemeenten meer duurzame energie opwekken dan enkel voor hun eigen gebruik. Als Zoeterwoude hebben we daarbij niet de ambitie om 'de windturbineplaats van de regio' te worden. Wel om ons steentje bij te dragen. Bij het onderzoeken van mogelijke locaties kijken we zorgvuldig naar de impact voor de omgeving en gaan we in gesprek met inwoners. Dit past bij het onderdeel 'samen Zoeterwoude'.	
Veel mensen hebben geen goed gevoel bij de gehouden enquête. Hij was veel te lang en daarom hebben er vermoedelijk minder mensen gereageerd of zijn ze halverwege gestopt met invullen of door gaan klikken. Er stonden ook meerdere suggestieve vraagstellingen in de enquête, dat voelt misleidend. Men heeft behoefte aan achtergrondinformatie over de enquête: • Hoe oud waren de respondenten (gemiddeld)? • Waar wonen ze in Rijndijk, het dorp en in welke wijk of het buitengebied? • Hoe hebben niet digivaardige mensen de enquête kunnen invullen? • Het fysiek kunnen invullen van de enquête stond niet in uitnodiging per post maar wel op website? • Is de flyer wel bij iedereen bezorgd? En hoe vaak? • Hoeveel mensen hebben er op papier de enquête ingevuld? • Is er een overzicht van alle vragen die gesteld zijn beschikbaar om te bekijken welke er suggestief zijn?	**Hoe oud waren de respondenten (gemiddeld)?** De leeftijdsverdeling van deelnemers vindt u op pagina 12 van de rapportage van de enquête. **Waar wonen ze in Rijndijk, het dorp en in welke wijk of het buitengebied?** We hebben in de vragenlijst deelnemers uitgesplist naar Zoeterwoude-Rijndijk en Zoeterwoude-Dorp en buitengebied. Vanuit Zoeterwoude-Rijndijk zijn in de eerste vragenlijst 107 reacties binnengekomen. **Hoe hebben niet digivaardige mensen de enquête kunnen invullen?** Inwoners konden meedoen via een vragenlijst op papier door telefonisch hun adres door te geven. Vervolgens ontvingen zij de vragenlijst per post die gratis terug konden sturen. **Het fysiek kunnen invullen van de enquête stond niet in uitnodiging per post maar wel op website?** Op de website en in een bericht in de krant werd bovengenoemde optie vermeld. **Is de flyer wel bij iedereen bezorgd? En hoe vaak?** De flyer is eenmalig op alle woonadressen in de gemeente bezorgd.	Geen aanpassingen

	Hoeveel mensen hebben er op papier de enquête ingevuld? Vier personen heb de enquête op papier ingevuld. **Is er een overzicht van alle vragen die gesteld zijn beschikbaar om te bekijken welke er suggestief zijn?** De gestelde vragen vindt u in de rapportage van de enquête.	
Aanvullende vragen per mail Op bladzijde 5, onder het kopje we maken duurzame keuzes, graag "het opwekken van" verwijderen. Toelichting: energiegebruik hangt samen met de groei van het aantal huizen, maar het opwekken staat hier los van. Zoeterwoude ziet zichzelf als een groene gemeente, en dat laten ze zien door de 6 windmolens die we nu al hebben staan. In de industriewijk zou er nog veel meer aan zonnepanelen gedaan kunnen worden. Bij boeren kunnen wellicht windturbines tot 35 meter tip-hoogte geplaatst worden. Of zonnepanelen langs de snelwegen, verwerkt in de berm. Daar zou opwekking binnen de grenzen van gemeente Zoeterwoude plaats kunnen vinden. Ik denk niet dat de opmerking "opwekken" misplaatst is, we moeten alleen nadenken of opwekking en huizenbouw naast elkaar kan bestaan. Hoge windmolens horen daar wat de bewoners van de Rijndijk betreft niet bij.	Het opwekken van duurzame energie is een onmisbaar onderdeel van het maken van duurzame keuzes. We willen daarbij oog hebben voor het welzijn van inwoners. Daarom benoemen we ook het principe dat *people, planet* en *profit* in balans moeten zijn. En daarom betrekken we inwoners bij het onderzoeken van mogelijke locaties voor opwek van energie. Naar aanleiding van uw opmerking hebben we aan de visie toegevoegd dat we rekening houden met gezondheid en veiligheid bij opwek van duurzame energie. Zie aanvullend de reactie op de opmerking over opwek van duurzame energie op pagina 6 en 7.	Pagina 21: 'Bij nieuwe ontwikkelingen, zoals woningbouw en de opwek van duurzame energie kijken we goed naar gezondheid. Ook letten we op de veiligheid en risico's.'
We zien dat Zoeterwoude mikt op een stedelijk karakter met plaats voor kantoren/industrie. Wij als bewoners mikken op een situatie waarin we steven naar het behouden van het dorpse karakter. Mensen uit Zoeterwoude Rijndijk wonen bewust niet in Leiden waar voldoende stedelijk karakter te vinden is. **Rijndijk is geen stedelijk gebied**. Niet qua sociale cultuur, ook niet qua de oorspronkelijke huizenbouw. Er sprake van een ligging vlakbij Leiden, maar het is geen suburban onderdeel. De kerk is een markant punt in de omgeving, met inwoners die een sociale structuur in stand houden net als in Zoeterwoude-Dorp,	Zie onze reactie op de opmerking over het karakter van Zoeterwoude-Rijndijk op pagina 6.	Zie de aanpassingen aan de omgevingsvisie op pagina 6 van deze nota.

Weipoort en Zuidbuurt. Gemeente Zoeterwoude zorgt op dit moment wel voor de verstedelijking door het toelaten van doorgaand vracht, tractor en forenzen verkeer. Zware industrie en doorgaand snelverkeer hoort niet thuis in een dorpskern. Op bladzijde 6, onder het kopje Zoeterwoude Rijndijk graag "verbonden met Leiden en met een stedelijk karakter" vervangen door "dichtbij Leiden maar wel een dorps karakter" Op bladzijde 11, bij dorpskernen en buurten hebben een eigen karakter graag "heeft bijvoorbeeld een meer kleinstedelijk (suburbaan) karakter, "vervangen door "heeft een dorps karakter en dorpse sociale structuur en ligt dichtbij Leiden"		
Op bladzijde 16, bij duurzame energie graag "waarbinnen we" vervangen door "waarbinnen we in samenspraak met de bewoners"	Inwoners worden betrokken bij het onderzoeken van de mogelijke locaties voor duurzame energie. Wanneer in de visie gesproken wordt over 'we' betreft dit de Zoeterwoudse samenleving als geheel; inwoners, ondernemers, organisaties en gemeente.	Geen aanpassingen
Op bladzijde 16 graag "In Zoeterwoude is dat vooral langs" vervangen door "In Zoeterwoude zoekt de regio o.a. langs grote wegen."	De regionale samenwerking wordt in de omgevingsvisie benoemd in de zin: '*In de regio zijn gebieden aangewezen, waarbinnen we geschikte plekken voor windturbines of zonnepanelen zoeken.'* Het is daarom niet nodig om de rol van de regio in dit verband nogmaals te benoemen. Bovendien hebben wij hierin als gemeente zelf een rol.	Geen aanpassingen
Een gedeelte van het vroegtijdig informeren van de bewoners gebeurde met een enquête. Deze had wellicht beter onder de aandacht kunnen zijn gebracht met meer dan de eenmalige ansichtkaart, ronde met de bakfiets en aankondigingen onder de gemeenteberichten in de lokale krant. Niet iedereen leest de nieuwsbrief of het plaatselijke krantje elke week. De communicatie had beter gekund.	Bij het opstellen van de omgevingsvisie hebben we ingezet op een uitgebreid participatieproces en gebruikten we verschillende soorten communicatiemiddelen. Het doel was dat iedereen, die dat wilde, mee kon doen. Het participatieproces bestond uit de volgende activiteiten: • Een huis-aan-huis verspreide ansichtkaart (alle inwoners van Zoeterwoude) met een uitnodiging voor het inwonerpanel. Dit bericht is ook via de lokale krant en via sociale media onder de aandacht gebracht. • Gesprekken bij de bakfiets in Zoeterwoude-Rijndijk en Zoeterwoude-Dorp. Hierbij werden ook flyers uitgedeeld voor het inwonerpanel.	Geen aanpassingen

	• Een eerste enquête van het inwonerpanel. • Een vragenlijst/online interviews met (lokale) organisaties. Na het opstellen van de ontwerp-omgevingsvisie boden we inwoners en (lokale) organisaties de mogelijkheid om hierop te reageren. Dat deden we op de volgende manieren: • Een tweede enquête van het inwonerpanel. • Een ronde met de bakfiets in Zoeterwoude-Rijndijk en Zoeterwoude-Dorp. Hierbij deelden we ook flyers uit voor het inwonerpanel. • Een inloop voor inwoners in De Eendenkooi. • Een werksessie voor (lokale) organisaties. • Een online gesprek met regionale partijen. • Een activiteit met kinderen op de basisscholen. We nodigden inwoners uit voor de activiteiten via diverse berichten in de krant, op de website en via de sociale media van de gemeente. Voor een uitgebreid verslag van het participatieproces kunt u het participatielogboek raadplegen. Via bovenstaande middelen hebben we een groot aantal mensen bereikt en zijn we van mening dat we veel actie hebben ondernomen om de omgevingsvisie onder de aandacht te brengen. We staan altijd open voor nieuwe suggesties om onze inwoners nog beter te bereiken. Daarbij blijft het altijd de keuze van inwoners om mee te doen met een participatieproces.	
Als voorbeeld: De huidige activiteiten van ENECO en Rijnland Energie, die gaan onderzoeken of er steun is vanuit de bewoners van de Rijndijk voor het plaatsen van windmolens in de oksel van de A4/N11. De bewoners van de nieuw flat naast “Siemens Energie” in Verde Vista geven aan dat ze nooit een duidelijke huis-aan-huis brief	Wij begrijpen dat u vanuit eerdere ervaringen weinig vertrouwen heeft in lopende of toekomstige participatieprocessen. Onder andere via deze omgevingsvisie willen we ervoor zorgen dat participatie en communicatie een belangrijk onderdeel zijn van hoe we in onze gemeente werken. Wij delen uw wens om inwoners	Geen aanpassingen

hebben gekregen; terwijl zij daar nog geen 500 meter vanaf wonen. Ook is men nog bezig met de bouw van een derde flat nog dichter bij deze molens. Dezelfde plek is gekozen om te voorzien in de regionale vraag naar woningen. En de gezondheid van die Rijndijk-bewoners staat al onder druk door uitbreiding van de infrastructuur (trein, snelwegen, schepen) die ook plaatsvindt om te voorzien in de regionale behoefte.	vroegtijdig en goed bij nieuwe ontwikkelingen te betrekken. Deze ambitie voor een goede samenwerking en participatie wordt ook benoemd in het hoofdstuk 'Samen Zoeterwoude': - Overheid, organisaties, ondernemers en inwoners werken actief samen. - De samenleving wordt vroegtijdig betrokken bij plannen. - De overheid en andere initiatiefnemers communiceren op een toegankelijke manier. - De gemeente wil dicht bij haar inwoners staan: makkelijk te benaderen en te bereiken.	
De visie moet er aandacht voor hebben dat de bestaande sociale structuur in Zoeterwoude-Rijndijk niet aangetast wordt door te veel en te snelle instroom van nieuwe bewoners uit stedelijke gebieden. Clausules in verhuur- of koopcontracten voor nieuwe bewoners kunnen voorrang geven aan (voormalige) bewoners, ouderen en starters , van Zoeterwoude. We zien graag dat ambtenaren doordrongen zijn van het belang voor het behoud van een dorpse sociale cultuur en structuur in de gemeente.	De sterke sociale verbondenheid in onze gemeente is belangrijk. Het streven naar ontmoeting en sociale verbondenheid wordt daarom op verschillende plekken in de visie benoemd. Onze mogelijkheden als gemeente zijn helaas niet onbeperkt. Daarom werken we samen met inwoners, ondernemers en organisaties in de gemeente. Wij hebben ons woonbeleid zo veel mogelijk ingericht op het behoud en terugkomen van Zoeterwoudenaren. Bij nieuwbouwprojecten proberen we zo veel mogelijk de woningen met voorrang aan eigen inwoners toe te wijzen. Op het gebied van wonen en huisvesting maakt Zoeterwoude deel uit van het samenwerkingsverband Holland Rijnland. Iedere inwoner in deze regio kan reageren op aangeboden (huur)woningen in alle betrokken gemeenten. De regels voor woonruimtetoewijzing zijn geregeld in de Huisvestingsverordening Holland Rijnland. De huisvestingsverordening biedt ons beperkte ruimte om eigen inwoners voorrang te geven bij toewijzing. De afgelopen jaren ging dat slechts om 8 woningen per jaar. De gemeente mag zich niet bemoeien met het toewijzen van woningen in de vrije sector.	Pagina 6: 'Het is hier goed wonen in oudere en nieuwe buurten. We zijn verbonden met Leiden en hebben een saamhorig, dorps en soms kleinstedelijk ('suburbaan') karakter.'

Er zijn **360 enquêtes** geteld. Waarschijnlijke komen er rond de 100 uit Rijndijk. Welke wijken zijn bereikt? Is er bij de Gemeentevisie voldoende inbreng geweest vanuit bewoners van Rijndijk en Oude Rijn Zone (inclusief Verde Vista). Ook is er vernomen dat de lengte van de enquête waarschijnlijk veel deelnemers heeft doen besluiten om de enquête af te breken, of deze versneld in te vullen. De resultaten van de enquête worden vermoedelijk ook breder gebruikt, dan alleen voor het schrijven van de gemeentevisie. De omgevingsvisie wordt vermoedelijk ook breder gebruikt door ambtenaren, wellicht onder het motto "het is besproken met de inwoners".	We hebben in de vragenlijst deelnemers uitgesplist naar Zoeterwoude-Rijndijk en Zoeterwoude-Dorp en buitengebied. Vanuit Zoeterwoude-Rijndijk zijn 107 reacties binnengekomen. Meer informatie over de achtergrond van de deelnemers en de resultaten vindt u in deze rapportage. Inwoners konden ook op andere manieren hun mening geven over de Zoeterwoudse Omgevingsvisie. Een overzicht daarvan vindt u in het participatielogboek omgevingsvisie. Het is zeker de bedoeling dat de omgevingsvisie in de toekomst veel gebruikt wordt. We vinden het daarom belangrijk dat veel mensen, op veel manieren, hun bijdrage hebben geleverd aan deze visie. Bij de uitvoering van concrete projecten, die bijdragen aan de koers in deze visie, blijven wij ook de bijdrage van inwoners belangrijk vinden.	Geen aanpassingen
Tevens meer algemeen over onze ervaringen met de gemeente, en van daaruit een voorstel aan die gemeente voor verbeterde participatie vanaf de beginfase van projecten. Als voorbeelden gaven we: • De herinrichting van de Hoge Rijndijk als verkeersluwe zone. Dit duurt al 12 jaar en heeft nog niet geleid tot een structurele verbetering van de bewoners van deze Rijndijk. • Bewoners mochten ook participeren bij de afval-commissie, waar veel van de aangewezen plaatsen voor de containers op het laatste moment veranderd werden. • Er is een plan om windturbines te plaatsen in de oksel van de A4/N11. De regio en ENECO had nu al duidelijk verteld kunnen worden door de Wethouder & Gemeente dat de zoeklocatie in de oksel niet geschikt is vanwege nieuwe en bestaande woningbouw op 400-500 meter afstand. • Informatie over het uitstel van de verbouw van De Eendenkooi is wellicht ook niet voldoende geweest. Het gevoel leeft dat de gemeente vaak onbewust tegen zijn inwoners ingaat, en alleen informeert. Maar niet voldoende luistert naar groepen uit de Rijndijk. Een voorstel aan de	Zie onze reactie op de opmerking over participatie op pagina 9 tot en met 11.	Geen aanpassingen

gemeente zou zijn mensen/bewoners/werkenden te zoeken om bijvoorbeeld deel te nemen in klankbordgroepen om te komen tot verbeterde participatie in de toekomst vanaf de beginfase van projecten. Dit kan er ook voor zorgen dat de Gemeenteraad niet in de eindfase van projecten aan de Gemeente moet vragen om aanpassingen		
Aanvullende reactie 1 lid van het gezin Het is een veel te groot rapport voor 'grote lijnen'. Het kost veel tijd en energie om door te nemen en te reageren.	Elke gemeente in Nederland moet een omgevingsvisie opstellen. Er zijn een aantal dingen die sowieso een plek moeten krijgen in de visie. Voor de rest is de visie 'vormvrij'. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld zelf een keuze maken in het detailniveau. Wij hebben ingezet op een toegankelijke, beknopte visie die op hoofdlijnen de visie benoemt voor de ontwikkeling van Zoeterwoude. We hebben ons daarom in de visie beperkt tot de dingen die in de omgevingsvisie moeten staan en de dingen die écht belangrijk zijn. Ook hebben we de visie in toegankelijke taal (B1) geschreven. Daarmee hebben we een omgevingsvisie opgesteld die heel beknopt is ten opzichte van die van de meeste andere gemeenten.	Geen aanpassingen
Benoem groene daken tegen hittebescherming	Stimuleren van groene daken is beleid van gemeente. We nemen dit op in de omgevingsvisie.	Pagina 17: Omdat we ook meer huizen nodig hebben, gaan we onze wijken en gebouwen zo groen mogelijk inrichten. Bijvoorbeeld met groene daken.
Er is geen geld voor ontwikkeling Eendenkooi tot hart voor Rijndijk. Dorp en Weipoort plukken vruchten van inkomsten bedrijvigheid. Rijndijk niet. Wanneer komt geld vrij voor (Hoge) Rijndijk?	In de omgevingsvisie benoemen we dat het project Eendenkooi belangrijk is voor Rijndijk. De komende tijd gaan er in dit gebied verschillende ontwikkelingen plaatsvinden. De Bernardusschool wordt als eerste vervangen. De plannen voor De Eendenkooi zijn een aantal jaar uitgesteld, maar staan nog steeds op de planning. De herinrichting van de Hoge Rijndijk is benoemd in de omgevingsvisie. Onlangs is besloten om hier op korte termijn mee aan de slag te gaan.	Geen aanpassingen
Jongeren worden vergeten in Zoeterwoude.	In de omgevingsvisie benoemen we dat er voldoende aandacht en ontmoetingsplekken nodig zijn voor jongeren.	Geen aanpassingen

	De komende tijd voeren we ook een onderzoek uit om te bekijken waar er precies behoefte aan is.	
Het landbouwgrondwaterpeil moet omhoog. Dit draagt bij aan de biodiversiteit.	De omgevingsvisie benoemt het probleem met bodemdaling en de waterstand. Ook hebben wij het stimuleren van de biodiversiteit opgenomen als speerpunt. Hierover vindt overleg plaats met het Hoogheemraadschap en agrariërs.	Geen aanpassingen
Buitenstaanders investeren in duurzame opwek en wij ervaren de lasten.	Bij het overstappen op duurzame energiebronnen zetten we in op 'lokaal eigendom'. Dat betekent dat inwoners kunnen meeprofiteren van de opbrengsten van de opwek.	Geen aanpassingen
Er is te weinig speelruimte in Verde Vista.	Voor de wijk Verde Vista zijn 5 speelplaatsen aangelegd (Waterwiel, Bonkelaar, Kruischoorpad, Polderpeil, Laan de Goede Herder, net aan de overzijde van de brug). Deze liggen goed verspreid over de wijk zodat er altijd binnen korte afstand een speelplek in de buurt is. Het is ruimtelijk niet mogelijk om extra speelplekken te maken en het is wat ons betreft ook niet nodig.	Geen aanpassingen
Aan Rijndijk is veel last van fijnstof door verkeer.	De omgevingsvisie heeft als speerpunt opgenomen om het verkeer in de gemeente te verduurzamen. Dat betekent dat we fietsen, wandelen en openbaar vervoer willen stimuleren. Ook bij de herinrichting van de Hoge Rijndijk zetten we hierop in. Het verkeersluw maken moet ook bijdragen aan de vermindering van fijnstof.	Geen aanpassingen
Cumela		
Via deze zienswijze verzoeken wij u om het bestaansrecht van onze (lid-)bedrijven – in het buitengebied te erkennen en rekening te houden met opgave en ontwikkelingen van deze bedrijven. Dit geldt voor huidige vestigingslocaties en de bijdrage die deze bedrijven leveren aan omgevingswaarden en beheer en behoud van de openbare ruimte. Wij vragen u daarom ook om mogelijkheden te bieden voor de ontwikkeling en uitbreiding van bestaande bedrijfslocaties en de vestiging van nieuwe bedrijven. Zo kunnen de bedrijven een bijdrage leveren aan de ambities uit de visie voor het landelijk gebied zoals aanleg, behouden en versterken van natuur, landschap, economie en passend hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing.	Bedankt voor uw reactie. We erkennen het belang van (agrarische) bedrijvigheid en hebben dit daarom ook benoemd in de omgevingsvisie. Ook in het bestemmingsplan/ omgevingsplan besteden we hier aandacht aan. Het bestemmingsplan moet dan ook de concrete mogelijkheden benoemen voor behoud en ontwikkeling van bedrijfslocaties. Goed om te lezen hoe Cumela al op verschillende manieren invulling geeft aan de ambities uit de Zoeterwoudse Omgevingsvisie (zoals de transitie naar een circulaire economie).	Geen aanpassingen

Gezien de omvang van de activiteiten, het materieel en materíaal dat wordt toegepast en de ligging ten aanzien van opdrachtgevers (veelal in het buitengebied) is de ligging van cumelabedrijven in het buitengebied essentieel. ln de visie wordt ruimte gegeven aan de landbouw om zich duurzaam te ontwikkelen. Dit kan en gaat niet zonder de inbreng en participatie van de cumelabedrijven. Door cumelabedrijven niet naar een industrieterrein te verplaatsen worden mogelijke hinderlijke situaties voorkomen. Ontsluitingswegen bij een industrieterrein zijn vaak niet op de machines berekend en het werk is meestal in het buitengebied. Zo worden onnodige verkeersbewegingen voorkomen (wat bijdraagt aan de ambitie inzake 'goede toegankelijkheid en veiligheid'). Cumelabedrijven zijn overwegend gevestigd in het buitengebied. Hierbij is bereikbaarheid van belang. Ook dienen de plaatsen waar werk uitgevoerd wordt in de gemeente goed bereikbaar te zijn. Ontsluitingswegen dienen daarom goed bruikbaar te zijn voor het materieel van onze leden. ln de visie wordt de verkeersveiligheid in relatie tot het landbouwverkeer als een belangrijke ambitie genoemd. Graag denken we hierin mee.	De gemeente onderkent dat cumelabedrijven belangrijk zijn voor het buitengebied en hier ook een plaats nodig hebben. Met smalle wegen, aslastbeperking en de combinatie met recreatief gebruik van de wegen is dit wel een uitdaging. In zijn algemeenheid is een weg geschikt voor al het verkeer, dus ook agrarisch verkeer. Er zijn echter van oudsher een aantal wegen die smal zijn en onvoldoende draagkracht hebben. Dit oplossen is niet altijd mogelijk binnen de bestaande ruimte en vanwege de soms hoge kosten.	Geen aanpassingen
Wij herkennen ons in grote mate in de visie. Desalniettemin zijn er thema's die bijzondere aandacht verdienen in de visie en de uitwerking van instrumenten in het kader van de Omgevingswet. ln de visie wordt de uitnodiging om het met elkaar te doen uitdrukkelijk benoemd. Als organisatie gaan wij hier graag op in. Allereerst via deze zienswijze, maar ook op andere wijze willen/kunnen wij participeren bij de verdere uitwerking van de ambities.	Bedankt voor uw inbreng en bereidheid om samen te werken aan de uitvoer van de Zoeterwoudse Omgevingsvisie. We gaan graag met Cumela in gesprek over concrete projecten en zullen u betrekken bij relevante projecten en ontwikkelingen in de gemeente.	Geen aanpassingen
Inwoner Zoeterwoude-Rijndijk		
ln de visie is de huidige situatie niet duidelijk aangegeven. Zo is mijn woongebied, de Rijnstraat, gelegen in Zoeterwoude Noord, Zoeterwoude-Rijndijk, maar wordt in de visie gesproken van de oude Rijnzone.	In de visie hebben we een onderverdeling gemaakt naar gebieden die zich onderscheiden naar functie/karakter. Het gebied Oude Rijnzone is geen wijk, maar onderscheidt zich door de ligging langs de Oude Rijn.	Kaart is aangepast.

De Legenda geeft niet exact weer hoe mijn woongebied is gelegen. Het lijkt op de huidige alsof de Rijnstraat een onderdeel is van Rijneke Boulevard. In werkelijkheid ligt onze woonwijk naast het industriegebied Oosthoek, met daarnaast de Rijneke Boulevard, en tegenover de Barre Polder.	We hebben de kaart bijgewerkt op basis van uw reactie. De titel Oosthoek en Rijneke Boulevard zijn nu gecombineerd aangezien deze vlak naast elkaar liggen. En voor de volledigheid hebben we ook het bedrijventerreinen Barrepolder toegevoegd.	
De visie benoemt het versterken van de ruimtelijke kwaliteit langs de Oude Rijn en het behouden en versterken van de waarde en zichtbaarheid van onze (cultuur)historie. Voor onze woonwijk is het belangrijk om aan te geven, dat de Rijnstraat een doodlopende straat is met enkel een aansluiting op de Hoge Rijndijk. Bij veranderingen van de verkeerssituatie van de Hoge Rijndijk dient dit een punt van aandacht te vanwege veiligheid en bereikbaarheid.	De betreffende kaart heeft als bedoeling om een globaal overzicht te geven van de functies en ontwikkelingen in de gemeente. Het detailniveau dat u voorstelt, is op deze kaart niet zo goed zichtbaar. Bij eventuele verkeerskundige wijzigingen blijven wij veel aandacht geven aan veiligheid en bereikbaarheid, ook waar het gaat om de doodlopende zijstraten van de Hoge Rijndijk.	Geen aanpassingen
Er wordt ook gesproken over het mixen van wonen en werken. Echter in ons woongebied in nabijheid van een aantal bedrijventerreinen is vooral aandacht nodig voor de milieuhinder van bedrijvigheid. Er is geen motivering gegeven om hier veranderingen in aan te brengen. De kwaliteit van onze fysieke leefomgeving staat al onder druk. De functiemenging vermeld wordt komt niet overeen met de ambitie van onder andere Omgevingsdienst. Deze is altijd op gericht geweest op een optimale milieukwaliteit die beter is dan het wettelijk minimum. Het lijkt er op dat de focus te veel op bedrijvigheid is ligt en te weinig op wonen. Op het Oosthoek terrein hebben de bedrijven met een hogere milieucategorie bedrijven de bovengrens ten opzichte van de omgeving al bereikt. De huidige bufferzone van het Oosthoek terrein door middel van winkelbestemming langs de randen die direct aan ons woongebied grenzen is absoluut noodzakelijk als een buffer voor de zware industrie.	Het mixen van wonen en werken gebeurt alleen bij kleinschalige bedrijvigheid met een lage milieucategorie. Hierbij wordt zorgvuldig omgegaan met de leefbaarheid. Mede vanuit uw reactie hebben we de wensen en eisen aan de kwaliteit van de leefomgeving in de visie meer benadrukt. De omgevingsvisie benoemt dit globaal. Een nadere uitwerking vindt u in het bestemmingsplan (later: omgevingsplan).	Pagina 21: In onze gemeente willen we de kwaliteit van de leefomgeving in stand houden en zo mogelijk verbeteren. Zo voorkomen we dat fijnstof, geur en geluid leiden tot te veel overlast en gezondheidsproblemen. De eisen die we stellen verschillen per type gebied: bijvoorbeeld een woongebied of bedrijventerrein.
Zoals ook de Veiligheidsregio al aangaf is het bekend dat bedrijven milieuoverlast geven. De veiligheid van onze fysieke leefomgeving vraagt daarom om grote zorgvuldigheid. Belangrijk is om rekening te houden met beginselen van voorzorg: preventief handelen bij milieu-aantasting bij het overschrijden van omgevingswaarden.	In de visie staat benoemd dat we te veel overlast en gezondheidsproblemen door fijnstof, geur of geluid willen voorkomen. Ook letten we op veiligheid en risico's. Hierbij werken we samen met de Veiligheidsregio. Ook deze samenwerking is benoemd in de visie.	Geen aanpassingen

Alvorens keuzes te maken moet er een compleet beeld komen van de gevolgen van energie opwek, de potentie van de ondergrond, milieugevolgen en luchtkwaliteit en wat dat betekent voor onze kwetsbare woonomgeving. Dit zou veel helderder in kaart moeten worden gebracht. Ambities zijn nu niet concreet aangegeven. Samenhang met wet- en regelgeving en beleidskaders zijn niet helder. Het is dus onduidelijk wat toekomstige ontwikkelingen voor invloed hebben op onze fysieke leefomgeving. Effectbeoordeling en beoordelingscriteria of afwegingen voor de ondergrond (bodem en luchtkwaliteit ontbreken. Luchtemissies zijn niet duidelijk in beeld gebracht.	Onze omgeving is steeds in beweging en aan verandering onderhevig. Er is niet één moment waarop we alles weten. De omgevingsvisie benoemt daarom de principes om afwegingen te maken op het moment dat ze aan de orde zijn. Bij de start van een initiatief moet de gevolgen voor milieu en gezondheid dan in beeld gebracht worden. Het is wettelijk verplicht dat voor elk project de milieugevolgen onderzocht worden. Voor energie-opwek worden de milieugevolgen daarom verder uitgewerkt bij initiatieven voor mogelijke locaties. Mochten er in de toekomst grootschalige ontwikkelingen plaatsvinden dan moet hiervoor een MER (milieueffectrapportage) uitgewerkt worden.	Geen aanpassingen
Op de kaart lijkt het alsof de Weipoortse vliet dichtgemaakt is. De Weipoortse Vliet is een officiële vaarroute en dient ook zo aangegeven te worden. De palingtrek in de Weipoortse Vliet, alsook de meervleermuizen die fourageren langs de Oude Rijn verdient bijzondere aandacht, ook in de omgevingsvisie.	De betreffende kaart heeft als bedoeling om een globaal overzicht te geven van de functies en ontwikkelingen in de gemeente. De Weipoortse Vliet is in de visie niet dichtgemaakt. Bedankt voor uw reactie. We zullen de kaart hierop aanpassen. De omgevingsvisie benoemt ook het bijzondere karakter van de Weipoortse Vliet.	Kaart is aangepast.
Niet alleen de polders van Zoeterwoude zijn beeldschoon. Ook Zoeterwoude Rijndijk bevat veel prachtige en historische elementen die we vooral graag in ere houden.	Deze kwaliteit en het behouden en versterken ervan worden benoemd op pagina 6 en het onderdeel ruimtelijk Zoeterwoude.	Geen aanpassingen
Groep inwoners Zoeterwoude-Dorp		
Wij hebben met genoegen kennis genomen van de concept omgevingsvisie Zoeterwoude. De visie is vol ambitie en inspirerend. Het heeft ons, buurtgenoten van de Miening en Laan van Oud Raadwijk, aangezet tot nadenken en uitwisselen van ideeën en mogelijke concrete verbeteringen voor ons woongebied. Graag bieden wij u deze input aan. We zien dit als aanleiding om met elkaar in gesprek te gaan over de speerpunten die van belang zijn voor ons gebied 'Zoeterwoude dorp' en meer specifiek voor 'De Grote Polder'.	Goed om te horen dat de omgevingsvisie u geïnspireerd heeft om na te denken over uw woongebied en met concrete ideeën te komen. Het detailniveau van sommige van uw opmerkingen en ideeën reikt te ver voor de omgevingsvisie. Maar wij staan open voor initiatieven die aansluiten bij de ambities uit de omgevingsvisie. Initiatieven voor de leefomgeving kunnen ingediend worden bij het Omgevingsloket van de	Geen aanpassingen

	gemeente. Dit kunnen ook ideeën zijn die nog niet concreet uitgewerkt zijn. Wij nodigen u uit om contact op te nemen met het Omgevingsloket om de hieronder benoemde ideeën (in samenhang) verder te bespreken. Dat biedt ook de mogelijkheid om een relatie te leggen met mogelijke andere projecten en ontwikkelingen. U kunt dit loket bereiken via wabo@zoeterwoude.nl.	
1 Reactie op ruimtelijk Zoeterwoude **Inrichting gebied Miening, Laan van Oud Raadwijk, Keerweer, Europaweg** Voor de bezoeker is de entree van Zoeterwoude een eerste kennismaking met het deelgebied Open Polderlandschap. De Miening behoort tot één van de oudste straten van Zoeterwoude. We kennen foto's uit de 18e eeuw waarop te zien is dat de Miening een mooie lindelaan was met hieraan gelegen twee rijksmonumenten die verbinding bracht tussen Zoeterwoude en Leiden. We pleiten ervoor om de **uitstraling van het historisch lint van de Miening te herstellen** door de inrichting hierop aan te passen. Naast de positieve uitstraling tot de toegang van het dorp zien we voordelen op het gebied van veiligheid en vergroten van de recreatiewaarde van dit gebied.	De omgevingsvisie benoemt het belang van aantrekkelijke entrees en het behoud van het karakter van de bebouwingslinten en van het open landschap. Het karakter van de dorpslinten en het buitengebied is bovendien vastgelegd in het Beeldkwaliteitplan Landelijk Gebied. Op het moment dat we met een gebied aan de slag gaan vindt er een afweging plaats over de inrichting. Dat geldt ook voor de inrichting van de Miening. Mocht hier een aanpassing uitgevoerd worden, dan worden bewoners bij de voorbereiding geïnformeerd en kunnen wensen en suggesties ingediend worden. Of er dan ruimte is voor bomen is nog niet bekend. Dit wordt bekeken in de uitwerking. In dit budget zit op dit moment geen ruimte voor klassieke lichtmasten. Wij bekijken op dit moment puur naar de weginrichting.	Geen aanpassingen
De inrichting van het gebied tussen de Keerweer en de Europaweg zou **kleinschalig** moeten worden; geen flats in dit deel van Zoeterwoude. Het zou de entree van Zoeterwoude waar de Keerweer aan grenst ontsieren. Richt dit groen en in **landelijke stijl; kleinschalig, duurzaam, sociaal en vooral laagbouw.**	De Keer-weer moet als gebied blijven passen bij het karakter van Zoeterwoude-Dorp: dat staat benoemd in de omgevingsvisie. Wij hebben begrepen dat u als inwoners betrokken bent bij de (her)ontwikkeling van de Keer-weer. Graag blijven we met u in gesprek over de precieze uitwerking van de plannen in dit gebied.	Geen aanpassingen
We zijn tegen **verrommeling** van het open polderlandschap in de Grote Polder dat grenst aan de Miening en Laan van Oud Raadwijk. Hier passen geen grote schuren, kassen, versnipperde woningbouw en nog meer windmolens.	In de omgevingsvisie is benoemd dat we zorgvuldig omgaan met het open landschap. Door de groei van steden en dorpen kan het open landschap stukje bij beetje verdwijnen. Dat willen we niet. Daarom hebben we met onze regio en buurgemeenten afgesproken om het landschap tussen de steden en dorpen zoveel mogelijk open te houden. Het voorkomen van verrommeling maakt	Geen aanpassingen

	daar onderdeel van uit. En als er nieuwbouw komt aan de randen van de dorpskernen, moet deze ook goed in het landschap ingepast worden. We staan geen grote woningbouwontwikkelingen toe in het buitengebied.	
2 Reactie op leefbaar Zoeterwoude Er is een grote wens om de Miening v**eilig te maken voor bewoners en passanten**. De eerder ingestelde 30 km zone wordt niet nageleefd en vraagt om aanpassingen van de inrichting. Voorstel is de **fietsstraat van Noordbuurtseweg door te trekken** en auto's te gast te maken. Er moet een goede voorziening komen voor wandelaars zodat er veilig gelopen kan worden. Dit geeft ook meer ruimte voor een kwalitatieve inrichting, zoals **klassieke lichtarmaturen** en passend groen. Dat versterkt tevens het historische lint en sfeer van de Miening. De ontwikkeling van de Keer-Weer biedt de mogelijkheid om het (vracht)verkeer van het bedrijfsterrein te verbeteren en los te koppelen van het **woon- en bestemmingsverkeer op de Miening**. Zo zien wij dat het principe van **auto's te gast** kan worden gerealiseerd en de gewenste kwaliteitsslag.	Zie de reacties hierboven met betrekking tot de inrichting van de Miening en de (her)ontwikkeling van de Keer-weer. We blijven graag met u in gesprek over de precieze uitwerking van de plannen in dit gebied, waaronder de verkeersinrichting. Het is nog niet zeker of er een doorsteek komt op de Keer-weer en of deze in 2 rijrichtingen komt. Als dat wel het geval is, kan het een geringe afname van (vracht) verkeer op de Miening hebben.	Geen aanpassingen
Maak een **wandelpad langs de N206**. Er is geen trottoir langs het deel tussen de Dirk van Santhorstweg en de Vrouwenweg. Dit leidt regelmatig tot onveilige situaties als wandelaar.	Dit is grotendeels eigendom van de provincie Zuid-Holland. Een klein gedeelte is eigendom van de gemeente Zoeterwoude. Wij doen hier op dit moment niets mee als gemeente. Een voetganger mag op het (brom)fietspad lopen of op de rijbaan bij gebrek aan een voetpad.	Geen aanpassingen
We missen in ons leefgebied veilige **speelplekken** voor kinderen. Waar kunnen zij zelfstandig naar toe om in een speeltuintje te spelen en waar kunnen bewoners elkaar ontmoeten? Een speelplek in combinatie met ontmoetingsplekken of een **bankje** waarop je kunt zitten om van de polder te genieten zou de saamhorigheid vergroten. Zorg voor meer **vuilnisbakken** waar wandelaars hun afval in kunnen deponeren.	Er zijn ongeveer 20 speelplekken in Zoeterwoude Dorp. In 2015 hebben wij onderzoek laten doen naar de verhouding tussen het aantal kinderen en het aantal speelplekken. We hebben ook gekeken naar de spreiding van de speelplekken. Uit het onderzoek blijkt dat het aantal speelplekken en de spreiding ervan voldoende is. Extra speelplekken zijn voor nu niet nodig. Speelplekken in Zoeterwoude zijn te vinden via de website https://www.ontdekzoeterwoude.nl/plan-je-bezoek/leuk-voor-kinderen/spelen-in-de-gemeente-zoeterwoude/	Geen aanpassingen

	Het beleidsplan spelen kunt u vinden op de website van de gemeente. Hier is het onderzoek verder toegelicht.	
Met kleine aanpassingen denken we de **recreatiewaarde rondom de Miening** te kunnen verhogen voor wandelaars en fietsers; door de **wandelverbinding onder de A4** te verbeteren ontstaat een betere verbinding tussen recreatiegebied Cronesteyn en Zoeterwoude. Dit uiteraard in samenspraak met direct aanwonenden met aandacht voor de veiligheid (in avond/nacht). Leg meer **wandelpaden** aan door het **landelijk gebied**. We constateren dat de mogelijkheden om te wandelen, recreëren in het Polderlandschap afneemt. Plaats ook hier **informatieborden** over de geschiedenis van het landschap, woningen, flora en fauna.	In algemene zin streven we naar ruimte voor wandelen en recreatie, maar het beleid is om van het landschap geen museum te maken. We bieden ruimte voor ontwikkeling met behoud van het karakter van het landschap. Wij waarderen het dat u meedenkt over het verhogen van de recreatiewaarde rondom de Miening voor wandelaars en fietsers en staan open voor suggesties. We delen de visie om het landelijk gebied toegankelijker te maken voor wandelaars en zullen de mogelijkheden onderzoeken, onder andere in samenwerking met coöperatie De Groene Klaver, die Boerenlandpaden realiseert. Momenteel is de coöperatie bezig met de voorbereiding van een nieuw pad. We zullen bekijken of er nog locaties zijn waar informatieborden kunnen worden geplaatst, aanvullend op de bestaande locaties.	Geen aanpassingen
3 Reactie op Bedrijvig Zoeterwoude Wij vinden bedrijvigheid geen goed speerpunt. We zouden liever de **bewoner en mens als speerpunt** zien. De bedrijvigheid in het buitengebied is wel een logische en sluit aan op ruimtelijk Zoeterwoude. Wat ons betreft minder bedrijven en zeker geen uitbreiding van bedrijventerreinen, maar meer ruimte voor wonen. Faciliteer wel de **biologische, duurzame en sociale bedrijven in het buitengebied** die aansluiten op behoeften van bewoners en aansluiten bij ruimtelijk Zoeterwoude. Maak deze ook beter vindbaar; bijvoorbeeld via een biologische/groente route (of een overzichtskaart). Stimuleer **gezamenlijk tuinieren** (het is gezond, actief en een sociale activiteit) en zorgt voor eigen biologische voedselvoorziening. Verrijk de volkstuin zo dat deze nog beter in het landschap past. Ook zijn te veel particuliere tuinen erg **versteend** waardoor niet alleen de	Bedrijvigheid in de gemeente draagt bij aan de leefbaarheid, zoals werkgelegenheid. En bedrijvigheid dichtbij huis beperkt het woon-werk verkeer. Ook vervult bedrijvigheid in Zoeterwoude een belangrijke regionale rol. Uiteraard is het wel belangrijk dat bedrijvigheid in balans is met andere functies. Daar draagt het Zoeterwouds kompas straks aan bij. Zoals benoemd in de visie willen we bedrijvigheid behouden, duurzame bedrijven aantrekken en werken we samen aan toekomstbestendige bedrijven(terreinen). Ook zijn we bezig om de bestaande leefomgeving te vergroenen. Hierbij stimuleren we ook inwoners om een steentje aan bij te dragen, bijvoorbeeld door hun tuin te vergoenen.	Geen aanpassingen

biodiversiteit afneemt maar ook **wateroverlast** optreedt bij buien.		
4 en 5 Reactie op Natuurlijk en duurzaam Zoeterwoude U schrijft in uw visie: “We houden het landschap weids en open. We werken aan een **duurzame agrarische toekomst en meer kleinschalige recreatie.** We versterken de **natuur en biodiversiteit**, werken aan een goed watersysteem en zoeken een oplossing voor bodemdaling”. Duurzaam agrarisch betekent landbouw dat milieu, klimaat en natuur ontziet, dieren niet uitbuit en een normaal rendement oplevert. We zien op dit punt ruimte voor verbetering. Stimuleer boeren om zo min mogelijk plastic te gebruiken en duurzame alternatieven te hanteren. De **wilde bloemen** zijn uit dit polderlandschap, de Grote Polder, verdwenen. Wilde bloemen leveren voeding voor vogels en de grazers en het polderlandschap ziet er veel fraaier uit. Laten we werken aan **veilig en schoon water** en zorgen voor genoeg ruimte voor water en biodiversiteit voor de weidevogels. Houd de **waterstand** in deze polder op juiste hoogte tegen inklinking.	Bedankt voor aandachtspunten. We delen het belang van natuur en biodiversiteit en werken samen met boeren aan duurzame, toekomstbestendige agrarische sector.	Geen aanpassingen
Zoals u terecht schrijft in uw visie ‘Nu al staan er zes **windturbines** in Zoeterwoude’. We ervaren de **Watergeuzen** als te grote windmolens. De windmolens zijn in strijd met Leefbaar Zoeterwoude omdat ze te dicht bij onze woningen staan. We ervaren hierdoor een **zoemend geluid** bij westenwind, **slagschaduw einde middag** en de **rode lichten flitsen ‘s avonds** zijn naar. Wij hebben verzocht de lichten naar boven te richten, maar dit bleek nog niet te kunnen met de huidige techniek. We vinden dat Zoeterwoude haar aandeel in de energietransitie nagenoeg heeft ingevuld. Alleen de twee Watergeuzen voorzien al bijna in de gehele behoefte van Zoeterwoude. Met zes stuks leveren we dus al veel meer dan nodig. Zet meer in op verduurzaming van woningen, bedrijven en andere duurzaamheidsmaatregelen. Nog meer windmolens **verrommelen** het polderlandschap, leiden tot **horizonvervuiling** en zijn in strijd met de **kernwaarde weids**.	In heel Nederland hebben we de opgave om over te stappen op duurzame energie. Opwek van duurzame energie gaat zeker niet alleen over windturbines, maar bijvoorbeeld ook over zonnepanelen op daken. Voor een balans in het elektriciteitsnet is een combinatie van zonne- en windenergie nodig. Zo kan er een constante aanvoer van elektriciteit gerealiseerd worden. Niet elke gemeente heeft dezelfde mogelijkheden om energie op te wekken. Daarom werken we daarbij samen in de regio. Dit wordt ook benoemd op pagina 22 van de visie. In de regio kijken we – gemeenten, provincie en waterschap - welke locaties het meest geschikt zijn en hoe we een goede balans in het elektriciteitsnet krijgen. Hierbij zijn zoekgebieden vastgelegd voor grootschalige opwek van energie.	Geen aanpassingen

De provincie is tegenstander van grote windmolens in het Groene Hart. De A4 is de scheiding van stad naar het Groene Hart. Zet vanaf nu vooral in op meer **energiezuinige woningen en bedrijven, meer zonnepanelen op (grote) daken en geothermie**.	Om de RES-doelen te halen moeten veel gemeenten meer duurzame energie opwekken dan enkel voor hun eigen gebruik. Als Zoeterwoude hebben we daarbij niet de ambitie om 'de windturbineplaats van de regio' te worden. Wel om ons steentje bij te dragen. Hierbij zetten we actief in op besparing van energie. Bij het onderzoeken van mogelijke locaties kijken we zorgvuldig naar de impact voor de omgeving en gaan we in gesprek met inwoners. Dit past bij het onderdeel 'samen Zoeterwoude'.	
6 Reactie op Gezond Zoeterwoude Een gezond Zoeterwoude betekent een vermindering van de gezondheidsrisico's. Voor onze woonomgeving betekent dat een beperking van **geluidsoverlast, fijnstof en lichtoverlast door de A4 en N206.** Het verkeer op deze aders is opnieuw toegenomen en bewoners ervaren meer geluidsoverlast. Het zou fijn zijn als de geluidswal langs de A4 doorgetrokken en vergroend kan worden. Ook optrekkend verkeer op de N206 ter hoogte van de Miening, levert geluidsoverlast en fijnstof op. Kan hier iets tegen gedaan worden zoals verderop langs de N206 waar een geluidswal is?	Geluid en uitstoot van fijnstof op de N206 en A4 worden gemonitord door provincie en Rijkswaterstaat. De waarden hiervoor liggen binnen de wettelijk gestelde grenzen. Daarom is er voor nu geen noodzaak om hier actie op te ondernemen. Bij klachten/zorgen kunt u deze melden bij Omgevingsdienst West-Holland. Deze organisatie kan de kwestie vervolgens nader onderzoeken.	Geen aanpassingen
Het volume van **geluid en fijnstof uitstoot** door al het autoverkeer in dit deel van ons woongebied zou regelmatig moeten worden **gemonitord en inzichtelijk** moeten zijn voor bestuurders en bewoners.	Wat betreft geluid en uitstoot van fijnstof zie het antwoord hierboven. Buiten de snelwegen en provinciale wegen worden geluid en fijnstof niet gemonitord omdat hier geen overschrijding van wettelijke normen valt ter verwachten.	Geen aanpassingen
We ruiken regelmatig een **(toxische) geur.** Het beeld is dat dit vanaf het spuitbedrijf op het terrein van Versteegen komt. **Is dit gezond? Wordt dit gemonitord? Kan hier wat aan gedaan worden?**	Bij klachten/zorgen kunt u deze melden bij Omgevingsdienst West_Holland. Deze organisatie kan de kwestie vervolgens nader onderzoeken.	Geen aanpassingen
7 Reactie op Samen Zoeterwoude We hopen u met onze reactie inspiratie te geven over verbeteringen in de gemeente en ons leefgebied en gaan graag het gesprek met u aan om **samen de visie voor Zoeterwoude Dorp** verder uit te werken. We zien uit naar uw uitnodiging.	Bedankt voor uw ideeën en betrokkenheid bij de toekomst van Zoeterwoude-Dorp. Zoals hierboven benoemd gaan we graag met u in gesprek als de onderwerpen en locaties aan de orde komen in Zoeterwoude-Dorp.	Geen aanpassingen

	Op korte termijn gaat het dan in elk geval over de ontwikkeling van de Keer-weer en mogelijk de ontwikkeling van de Miening naar fietsstraat.	
Inwoner Zoeterwoude-Rijndijk en bestuurslid Oud-Zoeterwoude		
De visie is vrij algemeen gesteld. Maar ik begrijp dat dit voorkomt uit de wens om een beknopt en toegankelijk document te maken.	Dank voor uw reactie. Dat is inderdaad onze bedoeling. We denken dat we met een beknopte en toegankelijke visie méér mensen kunnen betrekken en inspireren om samen te werken aan de Zoeterwoudse toekomst.	Geen aanpassingen
De visie opent prominent met de zin: *"Zoeterwoude groeit"* Groei – de bouw van woningen – kan een bewuste strategie zijn van een gemeente om inkomsten te verwerven. Deze strategie wordt dan naar buiten toe gepresenteerd vanuit het argument van leefbaarheid. Maar vaak staat het effect op de gemeentebegroting voorop. Zoeterwoude moet een dergelijke strategie niet (willen) volgen. Als het noemen van groei hier bedoeld is als het wijzen op een opgave om rekening mee te houden in plaats van een ambitie dan moet dit herkenbaar worden verwoord worden. Bijv. *"Ook Zoeterwoude ontkomt niet aan groei."*	De zin 'Zoeterwoude groeit' is in de inleiding benoemd als een gegeven. De komende paar jaar wordt er nog een groot aantal woningen gebouwd. Dit zijn al vaststaande plannen, zoals Verde Vista. In de omgevingsvisie stellen we geen grootschalige nieuwe woningbouwplannen voor. Met de omgevingsvisie geven we wel aan hoe de groei in balans blijft met andere belangrijke waarden, zoals natuur of duurzaamheid.	Geen aanpassingen
Ik zou graag duidelijkere keuzes willen zien in de visie; wat kan er wel, en wat kan er niet? Bijvoorbeeld in relatie tot nieuwbouw en behoud van het landschap. Het koesteren van het landschap betekent grenzen aan groei.	Het belang van het behoud van het landschap is benoemd in de visie. Eén van de speerpunten van de visie is het behouden van de openheid en de structuur van het landelijke gebied (veenweidegebied en droogmakerijen). Het doel om het landschap open te houden wordt op pagina 12 verder benoemd: *'Groei van steden en dorpen kan het waardevolle landschap in onze regio stukje bij beetje doen verdwijnen. Dat willen we niet. Daarom hebben we met onze buurgemeenten afgesproken om het landschap tussen de steden en dorpen zoveel mogelijk te behouden; voor onszelf en voor de toekomst.'* Verder wordt op pagina 12 van de visie het volgende benoemd met betrekking tot nieuwbouw en het landschap: *'Soms is het nodig om aan de rand van een dorpskern te bouwen. We willen dat deze woningen dan goed in het*	Geen aanpassingen

	landschap passen. En we maken het soms ook mogelijk om in het buitengebied een klein aantal woningen te bouwen. Bijvoorbeeld in plaats van of in een boerderij. Dat biedt kans op bijzondere woningen, passend bij het landelijke gebied.'	
In de visie wordt benoemd dat starters en senioren prioriteit hebben bij woningbouw. Verschillende recent opgeleverde woningbouwprojecten bestaan uit dure woningen die niet toegankelijk of geschikt zijn voor deze doelgroepen. Zwethof bijvoorbeeld. Daar zit een tegenstrijdigheid. Sub-urbaan bouwen voor externen is iets dat Zoeterwoude niet moet willen. In relatie daarmee kan het belang van voldoende woningen voor eigen inwoners (nog meer) benadrukt worden.	Wij hebben ons woonbeleid zo veel mogelijk ingericht op het behoud en terugkomen van Zoeterwoudenaren. Bij nieuwbouwprojecten proberen we zo veel mogelijk de woningen met voorrang aan eigen inwoners toe te wijzen. Op het gebied van wonen en huisvesting maakt Zoeterwoude deel uit van het samenwerkingsverband Holland Rijnland. Iedere inwoner in deze regio kan reageren op aangeboden (huur)woningen in alle betrokken gemeenten. De regels voor woonruimtetoewijzing zijn geregeld in de Huisvestingsverordening Holland Rijnland. De huisvestingsverordening biedt ons beperkte ruimte om eigen inwoners voorrang te geven bij toewijzing. De afgelopen jaren ging dat slechts om 8 woningen per jaar. De gemeente mag zich niet bemoeien met het toewijzen van woningen in de vrije sector.	Geen aanpassingen
De terugloop het voorzieningenniveau wordt betreurd. Maar dat geldt voor veel gemeenten in Nederland.	Een goed voorzieningenniveau is belangrijk voor de leefbaarheid in onze gemeente. Als gemeente hebben we hier echter niet alle invloed op, maar benutten we de mogelijkheden die we hebben. We zetten in op goede, vitale voorzieningen door het versterken van dorpscentra en goede bereikbaarheid.	Geen aanpassingen
De cultuurhistorische waarde van het landschap dient duidelijker te worden weergegeven in de visie. De Stichting Oud Zoeterwoude heeft daartoe hieronder een voorzet gedaan. Pagina 10: *Het Zoeterwoudse landschap vertelt het verhaal van een langdurig samenspel van mens, water en bodem. We zien hoe het laaggelegen droogmakerijgebied waarin veen is afgegraven voor jarenlange brandstofwinning abrupt grenst aan het veenweidegebied waar het veen nog ligt. In het veenweidegebied dateert het patroon van evenwijdige sloten nog*	Naar aanleiding van uw reactie hebben wij de visie hierop aangepast. Daarbij hebben wij de visie wel zo beknopt mogelijk gehouden.	Pagina 10: 'Het Zoeterwoudse landschap is één van de best bewaarde laagveengebieden in Nederland. Het is een polderlandschap, met ~~lange~~ sloten, groene weiden, koeien, knotwilgen en molens. De inrichting met lange, smalle weilanden gescheiden door sloten (slagenverkaveling), is kenmerkend voor Zoeterwoude. Ons landschap vertelt het verhaal van een langdurig samenspel van mens, water en bodem.'

uit de Middeleeuwen en wijzen veel details op een lange periode van bodemdaling die door de mens in gang is gezet. Monumentale boerderijen staan in linten langs het water en de wegen. Het polderlint Weipoort heeft bijvoorbeeld een bijzonder historisch karakter (een van de dertien 'kroonjuwelen' van de Provincie Zuid-Holland). *Groei van steden en dorpen kan het waardevolle landschap in onze regio stukje bij beetje doen verdwijnen. Dat willen we niet. Daarom hebben we met onze buurgemeenten afgesproken om het landschap tussen de steden en dorpen zoveel mogelijk te behouden; voor onszelf en voor de toekomst.*		
Graag zie ik dat de Stichting Oud Zoeterwoude ook opgenomen wordt in de opsomming op pagina 2.	Onze excuses, dat gaan we doen. Bedankt voor uw inbreng!	Stichting Oud Zoeterwoude is toegevoegd op pagina 2 van de omgevingsvisie.
Tennisvereniging ZTC		
ZTC wenst op korte termijn naast tennis ook padel aan te bieden. ZTC heeft haar initiatief al in februari 2O22 ingediend bij de gemeente, maar meent dat deze ook moet passen in de Omgevingsvisie van Zoeterwoude. Deze zienswijze mag worden opgevat als een test op de Zoeterwoudse Omgevingsvisie. Daarnaast brengt ZTC het initiatief naar voren als een concrete invulling van de Koers en het Kompas. *Passendheid bii Koers van Zoeterwoude* Het initiatief van draagt bij aan het levendige en sociale karakter van Zoeterwoude. Het past met name bij de kernwaarde Ondernemend en sociaal Zoeterwoude: Als organisatie, bestaande uit 'door en voor bewoners van Zoeterwoude', nemen we het initiatief om het sportaanbod uit te breiden, gezamenlijk te sporten, bij te dragen aan de gezondheid van Zoeterwoude en daarmee aan te sluiten bij het Sportakkoord van Zoeterwoude. Deze ontwikkeling sluit goed aan bij de drie 'Zoeterwoudse Regels' en past uitstekend in de omschrijving van 'Zoeterwoude-Dorp' (actieve vereniging, kleinschalige maar goede voorzieningen, passendheid in de bestaande woon- en sportomgeving).	Wij zijn blij om te horen dat u de Zoeterwoudse Omgevingsvisie nu al heeft gebruikt om uw initiatief voor padel toe te lichten. Zoals u aangeeft is het initiatief eerder dit jaar al ingediend bij de gemeente. Wij zullen via die weg contact met u hebben over het initiatief. Uw uitwerking aan de hand van de omgevingsvisie zullen wij meenemen bij de afweging van het initiatief. Zo kan de omgevingsvisie inderdaad in de praktijk getest worden! Het is hierbij wel belang om in beeld te brengen waar het initiatief mogelijk knelpunten kent in relatie tot de ambities voor Zoeterwoude. Door het afwegen van voors én tegens kan zo een keuze gemaakt worden.	Geen aanpassingen

Toepassing bij het Kompas van Zoeterwoude Het initiatief bij het 'Ruimtelijk Zoeterwoude', omdat het wordt gelokaliseerd op Sportpark Haasbroek en daarmee aansluit bij de bestaande en gewenste ruimtelijke indeling. Het sportaanbod draagt bij aan de levendigheid en de ontmoeting van 'Leefbaar Zoeterwoude'. Natuurlijk omarmt ZTC in haar initiatief de duurzaamheidsdoelstellingen en uitvoeringswijze. Echter, het initiatief kan niet als een grote bijdrage aan 'Duurzaam Zoeterwoude' worden gezien. Wel zal het initiatief – samen met andere ZTC initiatieven - flink bijdragen aan "gezond Zoeterwoude' door het stimuleren van een gezonde fysieke en sociale leefstijl. Tot slot stelt het initiatief de inwoner centraal. ZTC wil de participatie en communicatie graag zelf uitvoeren en zal daarbij actief samenwerken met andere gebruikers van Sportpark Haasbroek en de gemeente. Uitgaande van de passendheid bij de Koers en de toepassing van het Kompas, wil ZTC haar padelaanbod, met vrijwel volledige eigen financiering, op zo kort mogelijke termijn realiseren.		
Gemeente Leiden		
We hebben veel waardering voor de visie die er ligt. Het is kort en bondig en prettig geschreven met aansprekende illustraties. Het sluit aan bij de belevingswereld van bewoners en maakt duidelijk welke route een initiatiefnemer doorloopt. Daarmee wordt de relatie gelegd met de beleidscyclus van de Omgevingswet en de doorwerking in het instrumentarium, zoals de relatie met het omgevingsplan. Verder wordt de regio er goed en herkenbaar in benoemd, evenals de verschillende hoofdkeuzes en de diverse kwaliteiten binnen de gemeente Zoeterwoude, met heldere verbeeldingen zoals op pagina 6 en 7.	Bedankt voor uw reactie!	Geen aanpassingen
Wij zijn ook benieuwd naar oplossingen en de gezamenlijke bijdragen aan regionale opgaven/problematieken en we werken daarop graag samen met onze buurgemeenten. Vanuit dat opzicht worden keuzes, ook met betrekking tot de regio, nu nog weinig specifiek gemaakt. Zo is het nog onduidelijk wat waar op	Voor de omgevingsvisie hebben wij bewust ingezet op een leesbare, toegankelijke visie op hoofdlijnen. Zo krijgen we een visie die ruimte biedt en bruikbaar is voor inwoners, initiatiefnemers, organisaties en gemeente.	Geen aanpassingen

welke wijze 'op de kaart landt'. En hoe de keuze voor het ene thema ook de keuzes op andere thema's beïnvloedt en hoe daartussen afwegingen gemaakt en wie die afweging maakt.	In de visie worden belangrijke ruimtelijke ontwikkelingen geschetst en op hoofdlijnen keuzes gemaakt. Concretere keuzes nemen we op basis van de Agenda Ruimtelijke Opgaven Zoeterwoude (ROZ) die in ontwikkeling is. In de ROZ brengen we bestaande functies en kaders, initiatieven en ruimteclaims in beeld om afgewogen keuzes te kunnen maken. We blijven graag in gesprek met de gemeente Leiden over ruimtelijke vraagstukken en de ROZ. Zoals eerder besproken ontvangt u een uitnodiging voor een gesprek over de ROZ.	
Dan denken we aan grote keuzes waar we voor staan, bijvoorbeeld met betrekking tot: Op welke plek komen de woningen erbij en welke keuzes vraagt dat;	Deze keuze staat op hoofdlijnen benoemd in de visie, namelijk in de dorpen of aan de randen ervan. Op pagina 12 wordt hier het volgende over gezegd: *We kiezen ervoor om in de toekomst vooral woningen te bouwen ín de dorpskernen. Bijvoorbeeld op plekken die leeg komen te staan of vrij komen. Zo houden we het landschap open en bouwen we vlakbij voorzieningen en het openbaar vervoer.* *Soms is het nodig om aan de rand van een dorpskern te bouwen. We willen dat deze woningen dan goed in het landschap passen. En we maken het soms ook mogelijk om in het buitengebied een klein aantal woningen te bouwen. Bijvoorbeeld in plaats van of in een boerderij. Dat biedt kans op bijzondere woningen, passend bij het landelijke gebied.*	Geen aanpassingen
Hoe verhoudt het bestaand landschap en landgebruik met boeren zich tot de grote opgaven voor het landschap mbt waterhuishouding, bodemdaling, uitstoot, biodiversiteit/natuurwaarden? Hoe houdbaar is dan het huidig landgebruik – hoe hier mee om te gaan? En tot welke landschap leiden keuzes hierin;	Met betrekking tot de door u genoemde punten worden in de omgevingsvisie de volgende speerpunten benoemd: - Boeren, organisaties en overheden werken samen aan een goede, duurzame toekomst. - We vergroten de biodiversiteit en de waarde van het landschap voor mens, dier en plant. - We werken aan veilig en schoon water en zorgen voor genoeg ruimte voor water.	Geen aanpassingen

	- We werken samen aan minder bodemdaling. En bouwen bij voorkeur in gebieden met een stevige ondergrond. - Milieugezondheidsrisico's blijven beperkt en we zorgen voor een gezonde en veilige leefomgeving. In de uitvoering van deze speerpunten zoeken we de samenwerking opn met agrariërs, ketenpartners waterschap en andere organisaties.	
Hoe agendeer je opgaven voor de ondergrond –waar dient er ruimte vrij gehouden te worden voor bijvoorbeeld de energietransitie (onderstations en tracés, verzwaring electra-net);	Als gemeente zijn we bezig met het opstellen van specifiek beleid over bodem. We wisselen graag ervaringen uit om opgaven in de ondergrond te adresseren.	Geen aanpassingen
Wat wordt het profiel van de bedrijfsterreinen als het werk verandert en welke positie neemt bijvoorbeeld Heineken daarbij in;	Op het gebied van bedrijvigheid zien we een ontwikkeling naar kleine bedrijfseenheden en menging van wonen en werken. De gemeente heeft grootschalige bedrijvigheid (met name op Grote Polder en Barrepolder) met een belangrijke functie voor de regio. We streven daarom bewust naar het behoud van deze bedrijvigheid. Op de kleinere bedrijventerreinen is meer ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid en creëren we ruimte voor een mix van wonen en werken.	Geen aanpassingen
Welke extra verbindingen/haltes/stations zijn er nodig;	In Zoeterwoude bestaat de wens voor een nachtbusverbinding en frequentere busdiensten. Ook zouden wij graag een directe busverbinding zien tussen Meerburg/Verde Vista naar Leiden Centraal.	Geen aanpassingen
Hoe gaan jullie om met de plekken waar meerdere van deze opgaven samen komen zoals bij de Knoop N11-Heineken-Barrepolder	In de ROZ brengen we alle opgaven in ons grondgebied samen. Dat maakt het mogelijk om per locatie ruimteclaims en opgaven in beeld te brengen. Dat biedt ook input voor het ambtelijke en bestuurlijke gesprek over deze opgaven en claims. Voor gebieden waar meerdere opgaven (gelijktijdig) samenkomen zorgen we voor een integraal programmateam.	Geen aanpassingen
Als laatste een paar overdenkingen over manier van werken, gerelateerd aan de zoektocht waar we allemaal mee bezig zijn:	Binnen de ROZ brengen we ruimtelijke opgaven en ruimteclaims (op kaart) in beeld. Dit biedt een handvat om	Geen aanpassingen

Hoe beïnvloedt de keuze voor het ene, een andere keuze of opgave – en hoe maak je dat spanningsveld inzichtelijk?	gefundeerd afwegingen te maken en deze te verantwoorden. Ook werken we het 'ja-mits'-kompas van de gemeente uit. Hierbij bespreken we een mogelijke prioritering van beleidsdoelen.	
In de werkwijze mbt initiatieven: nu werkt het zo dat als een ontwikkeling past in het bestemmingsplan, het dan voortgang kan vinden. Dat betekent ook het behouden van een toestand – hoe sorteer je daarmee genoeg voor op toekomstige opgaven en gewenste ontwikkelingen?	Als het bestemmingsplan (en straks het omgevingsplan) ontwikkelingen tegenhoudt, die wel in lijn zijn met de omgevingsvisie gaan we daarover in gesprek met de initiatiefnemer. Gelet op de 'ja, mits'-gedachte wordt de vraag of iets al dan niet past binnen het plan (ja of nee) vervangen voor de vraag onder welke voorwaarde een initiatief (voldoende) bijdraagt aan de beleidsdoelen. Volgens de beleidscyclus stellen we ook de regels in het omgevingsplan bij op het moment dat deze niet aansluiten bij de omgevingsvisie.	Geen aanpassingen
Hoe monitoren jullie de ontwikkelingen (onderdeel van de beleidscyclus) en hoe krijg je inzichtelijk of je op de verschillende speerpunten verder bent gekomen? Is er ook een OER gemaakt zodat meetbaar wordt waar men staat en hoe men met acties later scoort?	Er is voor de omgevingsvisie geen OER gemaakt. Het monitoren van speerpunten zal plaatsvinden via de ROZ. We gaan nog afspraken maken over het actueel houden van omgevingsvisie en ROZ, zodat dit blijft aansluiten op ontwikkelingen.	Geen aanpassingen
Hoe wordt deze visie opgenomen in het Digitaal Stelsel Omgevingswet – een zoektocht die we zelf nu ook doormaken?	De digitale eisen aan een omgevingsvisie zijn gering. Deze visie wordt daarom als pdf gekoppeld aan een contour in de landelijke voorziening. Bovendien kiezen wij er bewust voor om de visie niet in de vorm van een (land)kaart te presenteren.	Geen aanpassingen

Overzicht ambtelijke aanpassingen

Welke aanpassingen t.o.v. ontwerp	**Waar aan te passen**
Toevoegen 50% lokaal eigendom bij grootschalige energieopwek (conform de Regionale Energie Strategie)	Pagina 16: *'In de regio zijn gebieden aangewezen, waarbinnen we geschikte plekken voor windturbines of zonnepanelen zoeken. In Zoeterwoude is dat vooral langs de grote wegen A4 en N11. Zo zorgen we dat het landschap open blijft. Bij grootschalige opwek van energie moet*

	minimaal 50% lokaal eigendom zijn. Dit betekent dat inwoners of bedrijven uit Zoeterwoude eigenaar of mede-eigenaar zijn van een zonneveld of windturbine.
In de visie wordt gesproken over een brug of tunnel op de Burgemeester Smeetsweg. Het ontwerp dat hiervoor gemaakt is betreft een viaduct over het spoor en de N11 en een tunnel voor fietsverkeer. Tunnel daarom aanpassen naar fietstunnel.	De tekst op pagina 13 is aangepast naar aanleiding van uw opmerking en een amendement van de gemeenteraad: *'De kruising Burgemeester Smeetsweg met de N11 en de spoorovergang wordt mogelijk vervangen door een ongelijkvloerse kruising.'*
Fout op pagina 17 corrigeren: 'v' aanpassen naar 'klimaatneutraal'.	Pagina 17: 'Ons doel is om vóór 2050 klimaatneutraal te zijn.'
Stikstof leidt niet tot overlast of gezondheidsproblemen. Stikstof daarom verwijderen uit lijst van punten waarvan we overlast en gezondheidsproblemen willen beperken. Samenwerken om uitstoot van stikstof te beperken opnemen in de visie.	Pagina 21: *'We willen voorkomen dat ~~stikstof~~, fijnstof, geur en geluid leiden tot te veel overlast en gezondheidsproblemen'* Pagina 18: *'Het landschap heeft ook waarde voor dier en plant. Hun leefomgeving staat de afgelopen jaren in heel Nederland onder druk. In de regio werken we daarom samen aan meer biodiversiteit. Zo wordt de natuur sterker en gevarieerder en het landschap gezonder. Bijvoorbeeld door bloeiende bermen, natuurvriendelijke oevers, weidevogelgebieden en via Groene Cirkel Bijenlandschap. Ook werken we samen om de uitstoot van stikstof te beperken.'*
Relatie klimaatverandering en klimaatadaptatie in het landschap beter verwoorden.	Pagina 5: *'In de toekomst wordt het landschap steeds belangrijker. Bijvoorbeeld om hitte tegen te gaan en water op te vangen. Dit is nodig ~~bij~~ vanwege klimaatverandering.'*
Actualisatie bouw woningen tot 2024. 1000 aanpassen naar 800.	Pagina 12: 'To*t 2024 bouwen we nog ongeveer 800 woningen, vooral in Zoeterwoude-Rijndijk.'*
Wijzigingen vanuit participatieproces (zie logboek participatie)	
Alleen een hoger waterpeil noemen suggereert dat dit de beste of voorkeursmethode is. Er zijn echter verschillende methodes die toegepast en/of onderzocht worden. Daarom geen specifieke methode noemen.	Pagina 19: *'Bodemdaling willen we daarom tegengaan, ~~bijvoorbeeld met een hoger waterpeil~~. En we bouwen het liefst in gebieden met een stevige ondergrond. Boeren, waterschap en gemeente moeten hierin samen optrekken om goede oplossingen te vinden.'*
Belang voldoende speelgelegenheid meer benadrukken.	Pagina 20: *'We willen dat die speelplekken veilig en gevarieerd zijn en dat kinderen mét en zonder handicap er kunnen spelen. In nieuwbouwplannen en in bestaande dorpskernen en buurten zorgen we voor genoeg mogelijkheden om te spelen, te sporten en te bewegen.'*
Belang goede verbindingen tussen Dorp en Rijndijk meer benadrukken.	Pagina 13:

	'We willen dat het vervoer steeds gezonder en duurzamer wordt. Daarom verbeteren we fiets- en voetpaden en zorgen we voor genoeg laadpalen voor elektrische auto's. In de regio bespreken we hoe het openbaar vervoer beter moet. We hebben ook aandacht voor verkeersveiligheid. Daarom passen we bijvoorbeeld de verkeerssituatie op de Hoge Rijndijk aan. Ook op andere plekken zorgen we voor veilige wegen en beperken we overlast. Zo zorgen we dat iedereen zich goed kan verplaatsen; binnen en tussen de dorpen en in het buitengebied.'
Naast het behouden van het landschap ook het versterken van het karakter van het landschap benoemen.	Pagina 10: *'Daarom hebben we met onze regio en buurgemeenten afgesproken om het landschap tussen de steden en dorpen zoveel mogelijk open te houden en te versterken.'* Pagina 11: *'We behouden en versterken de openheid en de structuur van het landelijke gebied (veenweidegebied en droogmakerijen).*
Belang onderwijs over natuur en voedsel benoemen.	Pagina 18: *'Veel mensen hechten waarde aan het landschap: boeren, inwoners en mensen uit de wijde omgeving. Het landschap levert voedsel, ontspanning, gezondheid en geeft rust en ruimte in een steeds drukkere regio. Daarom willen we het behouden en versterken. En het landschap bereikbaar maken en zorgen dat er iets te beleven en te leren is.'*
Problematiek verwarde personen adresseren.	Pagina 20: *'Ook geestelijke gezondheid is belangrijk. Onze hechte Zoeterwoudse gemeenschap speelt hierin een grote rol. Dat merk je bijvoorbeeld op scholen en andere ontmoetingsplekken, bij verenigingen en aan sociale contacten in de buurt. We willen meer aandacht hebben voor eenzaamheid. Genoeg activiteiten en ontmoetingsplekken voor jong en oud helpen daarbij. In de toekomst komen er ook steeds meer oudere mensen. Een fijne buurt, waar mensen op elkaar letten en voor elkaar zorgen, is dan steeds belangrijker. De laatste jaren neemt het aantal verwarde personen toe. We werken samen aan het voorkomen van geestelijke problemen en het bieden van ondersteuning.'*
Benoemen dat speelplekken goed en veilig bereikbaar moeten zijn.	Pagina 20: *'Voor kinderen is er ook genoeg te beleven: er zijn allerlei speelplekken. We willen dat die speelplekken veilig en gevarieerd zijn, dat deze goed bereikbaar zijn en dat kinderen mét en zonder handicap er kunnen spelen.'*
Aandacht voor parkeren.	Pagina 17: *'We zetten ook in op duurzaam verkeer. We willen het autoverkeer verminderen, veranderen en verduurzamen. Er komt ook meer ruimte voor andere, duurzame vervoersmiddelen, zoals openbaar vervoer (treinen en bussen), fietsen of auto's die gedeeld kunnen worden. Bij nieuwe ontwikkelingen gaan we zorgvuldig om met parkeervoorzieningen. Waar mogelijk beperken we het aantal geparkeerde auto's op straat. Zo is er meer ruimte voor wonen, groen, spelen, ontmoeten en het bergen van regenwater. Wel zorgen we dat er voldoende parkeerplaatsen bij ieder project worden gerealiseerd. Doorgaand verkeer leiden we buitenom om zo de verkeersbewegingen te beperken.'*
Het behoud van het dorpse karakter van Zoeterwoude-Rindijk benoemen.	Pagina 6: 'Het is hier goed wonen in oudere en nieuwe buurten. We zijn verbonden met Leiden en hebben een saamhorig, dorps en soms kleinstedelijk ('suburbaan') karakter.'